

RELEVANȚA PRODUSELOR CURRICULARE AUXILIARE ÎN FORMAREA COMPETENȚELOR DE DEZVOLTARE PERSONALĂ A ELEVILOR (PE BAZA GHIDULUI PRACTIC PENTRU LICEU DE DEZVOLTAREA PERSONALĂ)

Elena-Lucreția NEACȘU

*drd., Școala Doctorala „Științe ale Educației”,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
Profesor psiholog la Colegiul Național „Alexandru Odobescu” Pitești
<https://orcid.org/0000-0002-7144-1247>
lucyneacsu79@yahoo.com*

CZU: 373.5.091 DOI: 10.46727/c.03-04-11-2023.p365-368

În scopul reflectării relevanței produselor curriculare auxiliare în formarea competențelor de dezvoltare personală a elevilor este propus pentru analiză Ghidul practic „Dezvoltare personală”, elaborat pentru elevii din liceele din România, autoare, subsemnata articolului prezent.

Context de utilizare. Ghidul de față ar putea fi de folos într-o varietate de contexte educaționale și non-educaționale. În cadrul școlii, poate fi utilizat ca resursă evidentă pentru cadrele didactice și pentru elevi în orele de dezvoltare personală, consiliere și orientare. De asemenea, poate fi valoros pentru părinții și tutorii care doresc să sprijine dezvoltarea personală a adolescenților și să își cunoască mai bine copiii, în același timp apropiindu-se mai ușor de aceștia. În afara mediului școlar, ghidul ar putea fi util în biblioteci, centre comunitare sau chiar pentru auto-dezvoltare.

Ghidul practic „Dezvoltare personală” este util pentru elevii de liceu din mai multe motive. În primul rând, așa cum reiese chiar din numele ghidului, se concentrează pe dezvoltarea personală, crucială pentru adolescenți pe măsură ce încep să-și definească identitatea și să navigheze prin lumea socială complexă. Dezvoltarea personală este vitală pentru elevii de liceu, deoarece îi ajută să-și dezvolte abilități esențiale pentru viață, să-și exploreze potențialul și să-și pregătească viitorul. Aceasta contribuie la formarea adulților responsabili, conștienți și capabili de a face față cu succes provocărilor și oportunităților vieții.

Acest ghid de dezvoltare personală pentru elevii de liceu este adaptat la nevoile specifice ale acestui grup de vârstă și îi încurajează să își asume responsabilitatea pentru propriul lor progres. De asemenea, ghidul este ușor accesibil și are o abordare pozitivă, încurajând elevii să se autodepășească și să-și atingă potențialul maxim.

Considerăm că abordarea structurată și practică a subiectelor pe tema structurilor sociale, proceselor afective și abilităților socio-emoționale din acest ghid practic ar putea ajuta elevii să se dezvolte mai bine în societate printr-o mai bună înțelegere și gestionare corespunzătoare a emoțiilor, fapt ce duce la dezvoltarea abilităților de colaborare. În ultimă instanță, dezvoltarea personală a adolescentului conduce la integralitatea persoanei, fapt ce aduce beneficii clare societății.

Noutate. Acest ghid surprinde prin împletirea armonioasă a teoriei meticuloasă fundamentată științific cu fișe de lucru care conțin exerciții practice, dar și prin îmbinarea unor situații din trecut cu proiecții pentru un viitor în care elevul știe deja să facă față unor situații delicate. De mare ajutor în procesul de înțelegere a conceptelor științifice sunt diagramele schematice, care clarifică într-un mod organizat și ușor de reținut vizual.

Inovația în acest ghid constă, pe lângă exercițiile originale și aplicate de dezvoltare personală, în introducerea „hărții conceptuale a propriilor trăiri afective”, familiarizând elevii cu o metodă care poate aduce limpezime noțională și perspectivă pozitivă asupra vieții elevilor.

O hartă conceptuală, cunoscută și sub denumirea de "hartă a gândirii", este o reprezentare grafică a relațiilor dintre concepte sau idei. Aceasta este utilizată pentru a organiza, structura și vizualiza informații complexe într-un mod ușor de înțeles. Hărțile conceptuale sunt des utilizate în învățarea modernă, în predare și evaluare și în procesele de luare a deciziilor, precum și în dezvoltarea de proiecte și planificarea strategică.

Elementele unei hărți conceptuale includ:

Concepte: Acestea reprezintă ideile sau obiectele de interes care sunt conectate în cadrul hărții.

Legături: Linii sau săgeți care conectează conceptele pentru a indica relațiile dintre ele. Aceste legături pot fi etichetate pentru a specifica tipul de relație (de exemplu, "este un tip de" sau "cauzează").

Cuvinte-cheie sau fraze-cheie: Acestea pot fi adăugate lângă concepte sau pe legături pentru a clarifica sau detalia informațiile.

Formă și conținut. Ghidul practic de dezvoltare personală este accesibil, ușor de înțeles și cuprinde informații esențiale pentru adolescenți, oferite într-o formă prietenoasă, cu un limbaj adaptat vârstei. De asemenea, ghidul este bine structurat, cu exerciții practice, întrebări pentru reflecție și resurse suplimentare (cărți, site-uri). Utilizarea de ilustrații, grafice, scheme și toate celelalte elemente vizuale fac ghidul deosebit de atractiv pentru adolescenți. Toate elementele grafice utilizate oferă o notă plăcută paginilor, culorile alese sunt potrivite tematicii, există pe tot parcursul ghidului numeroase semne explicative care pot ajuta elevii atipici. În același timp, în acest ghid observăm un fir continuu de „joacă”, atât de necesară în context educațional, pentru că până și adulții învață mai bine în joacă, astfel încât suntem convinși că abordarea „jucăușă” poate cuceri orice categorie de vârstă, cu predilecție adolescenții.

Ghidul este adaptat nivelului de dezvoltare și experienței elevilor de liceu. Nu este nici prea tehnic și nici prea simplist, ci oferă un echilibru între informații utile și experiențe practice, invitând pe tot parcursul său la parcurgerea unor exerciții în aparență facile, dar atât de utile în explorarea profundă a personalității.

Puncte-cheie constatate în lucrare.

Structura și claritatea. Un ghid bun trebuie să fie bine structurat, ușor de urmărit și de înțeles. Elevii de liceu ar trebui să poată găsi informațiile de care au nevoie fără dificultate în ghidul de față și aplicând exercițiile propuse.

Auto-descoperire. Ghidul încurajează elevii să-și exploreze interesele, pasiunile și valorile personale, să își descopere emoțiile și să fie atenți la reacțiile emoționale ale celor din jur pentru a beneficia de un mediu mai sănătos și mai plăcut. Acest lucru poate fi realizat prin exerciții de auto-reflecție și întrebări provocatoare, pe parcursul aplicațiilor practice aflate după fiecare etapă de teorie.

Stabilirea obiectivelor. Un aspect esențial al dezvoltării personale este definirea obiectivelor. Ghidul oferă mai mult decât simple sfaturi și tehnici pentru stabilirea de obiective SMART (Specifice, Măsurabile, Realiste, Tangibile și cu Termen limită). Acest ghid oferă posibilitatea elevilor de a descoperi singuri, prin aplicațiilor practice, cu ce obiective pornesc la

drumul dezvoltării personale. De asemenea, ghidul îi ajută pas cu pas să își îndeplinească obiectivele sau să le ajusteze pe parcurs.

Dezvoltarea abilităților. În timpul parcurgerii acestui ghid, elevii ar trebui să învețe cum să dezvolte abilități esențiale, precum abilități de comunicare, rezolvare de probleme, gândire critică, luare de decizii și gestionare a timpului. O parte importantă este reprezentată de colaborativitate, elevii fiind încurajați chiar să participe la o scenetă de teatru-forum.

Gestionarea stresului și a anxietății. Liceul poate fi un moment stresant pentru mulți elevi. Un ghid practic ca acesta include strategii pentru gestionarea stresului și a anxietății, precum tehnicile de relaxare, gestionarea emoțiilor, hărțile conceptuale, toate acestea ducând la auto-cunoaștere.

Planificare pentru viitor. Elevii ar trebui să fie încurajați să-și planifice viitorul, să exploreze opțiuni academice și de carieră, să învețe cum să-și pregătească aplicațiile pentru facultate sau pentru locurile de muncă și să înțeleagă importanța planificării financiare. Ghidul practic pentru dezvoltare personală solicită imaginația proiectivă a elevilor într-o manieră optimistă și în același timp realistă.

Inspirarea și motivația. Ghidul încurajează elevii să își descopere surse de inspirație și, de asemenea, îi motivează să persevereze în fața obstacolelor și să aibă încredere în ei înșiși.

Resurse suplimentare. Ghidul practic include recomandări pentru cărți, site-uri web în cadrul bibliografiei extinse, care să îi ajute pe elevi să își continue dezvoltarea personală.

Aprecieri.

Cuprinzător. Ghidul acoperă o gamă largă de subiecte, de la structura socială, statusul și rolul social la gestionarea emoțiilor și abilitățile socioemoționale, de exemplu recunoașterea emoțiilor celorlalți, gestionarea și exprimarea propriilor emoții, precum și importante probleme actuale, cum ar fi bullying-ul.

Claritatea conceptelor. Definițiile și explicațiile conceptelor cheie, precum statusul social, rolul social, procesele afective și abilitățile socioemoționale sunt prezentate într-un mod accesibil (limbaj, claritate), ceea ce face ghidul potrivit pentru elevii de liceu.

Relevanța pentru dezvoltarea personală. Ghidul abordează aspecte esențiale pentru dezvoltarea personală a adolescenților, cum ar fi înțelegerea și gestionarea emoțiilor, relațiile interpersonale și gestionarea conflictelor.

Abordarea problemelor sociale actuale. Includerea subiectului bullying în ghid este importantă, deoarece pune în discuție o problemă semnificativă în mediul școlar și oferă modalități de gestionare.

Beneficiari.

Pentru persoanele cu nevoi speciale: Ghidul ar trebui să fie adaptat și să ofere resurse suplimentare pentru persoanele cu nevoi speciale, cum ar fi cele cu dizabilități cognitive, vizuale sau auditive. Accesibilitatea și adaptabilitatea sunt puncte cheie în aceste cazuri. Recomandăm autorilor să ia în considerare și un suport digital interactiv, pentru a veni în întâmpinarea anumitor categorii de elevi cu dificultăți de învățare.

Pentru persoanele cu nevoi de consiliere psihologică: Ghidul poate oferi sfaturi generale și exerciții, dar nu trebuie să înlocuiască consilierea psihologică profesională. Persoanele care se confruntă cu probleme emoționale sau mentale grave pot avea nevoie de sprijin de specialitate, prin urmare este esențială orientarea lor către specialiști în sănătate mentală.

Pentru persoanele care au nevoie de ajutor în gestionarea unor probleme specifice: Dacă cineva se confruntă cu probleme grave, precum tulburări de anxietate, depresie, abuz de substanțe, victima unor agresiuni repetate în mediul școlar sau alte probleme, este important să solicite ajutor de la profesioniști calificați. Ghidul poate oferi informații generale, dar nu este un substitut pentru tratamentul adecvat.

Sugestii pentru utilizatori.

Orice cadru didactic cu atribuțiuni de profesor diriginte poate utiliza acest ghid, indiferent de materia pe care o predă la clasă, nu este un instrument conceput doar pentru consilierii școlari, iar acest lucru se observă prin limbajul prietenos și lipsit de ambiguități. Ghidul propus pentru utilizare este valoros din următoarele considerente:

Diversitatea situațiilor. Asigurați-vă că exemplele și exercițiile acoperă o gamă variată de situații sociale și emoționale. Elevii vor beneficia de abordarea unor scenarii diferite, de la situații de conflict până la cele de comunicare eficientă și empatie.

Studii de caz reale. Includeți studii de caz reale sau scenarii inspirate din experiențe reale pentru a face conținutul mai tangibil și mai ușor de înțeles. Elevii vor putea să se identifice mai bine cu situațiile prezentate.

Feedback și autocorectare. Încurajați elevii să primească feedback de la alții și să se autoevalueze în ceea ce privește abilitățile lor socioemoționale. Acest lucru poate fi realizat prin auto-reflecție, discuții cu colegii sau prietenii, sau chiar prin utilizarea unor instrumente de evaluare a abilităților emoționale.

Exerciții de practică. Oferiți exerciții practice care să permită elevilor să-și exerseze abilitățile într-un mediu sigur. De exemplu, puteți include roluri jucate, simulări de situații sociale sau sarcini de grup care să încurajeze colaborarea și dezvoltarea de abilități. Folosiți cu încredere sugestiile din ghid, sunt elocvente pentru elevii de liceu.

Resurse suplimentare. Oferiți referințe către resurse suplimentare, cum ar fi cărți, videoclipuri sau site-uri web, care să extindă cunoștințele și abilitățile legate de dezvoltarea personală și competențele socioemoționale.

Încurajarea dialogului. Promovați discuții și dialog între elevi pentru a împărtăși experiențe și pentru a învăța unii de la alții. Acest schimb de perspective poate fi valoros în dezvoltarea abilităților sociale.

Prin luarea în considerare a acestor sugestii și prin oferirea unei varietăți de experiențe practice și resurse, ghidul poate deveni o resursă extrem de valoroasă pentru elevii de liceu în dezvoltarea abilităților lor sociale și emoționale, dar și pentru cadrele didactice care vor alege să utilizeze acest ghid în activitatea lor la catedră.

În concluzie, înțelegerea și dezvoltarea abilităților socioemoționale, precum și a conceptelor legate de structura socială, sunt esențiale pentru o dezvoltare personală sănătoasă și pentru interacțiunile sociale pozitive în societate. Aceste elemente pot contribui la îmbunătățirea relațiilor interpersonale, gestionarea eficientă a conflictelor și creșterea nivelului de conștientizare și empatie în cadrul comunității.

Acest ghid de dezvoltare personală pentru elevii de liceu reprezintă fără echivoc o resursă valoroasă prin simplul fapt că este bine conceput, relevant pentru nevoile lor, actualizat cu informații relevante și prezentat într-o formă atractivă. Este important faptul că ghidul este flexibil – cadrul didactic poate adapta informația și exercițiile pentru a se potrivi diferitelor contexte și promovează dezvoltarea personală sănătoasă și conștientă a elevilor, atingându-și astfel scopul.